

بازتاب آثار بایرامی در سوییس

مترجم: کمال بهروزکیا

زندگی می‌کند. پدر جلال سخت بیمار است. او در تاریکی شب، به روستای دیگری می‌رود که حکیم جهانگیر، تنها پزشک منطقه را برای مداوای پدرش بیاورد. جاده کوهستانی است و جلال و اسبش مجبورند از میان برف و بوران سهمگین و گرگ‌های گرسنه بگذرند. یک دسته گرگ آن‌ها را تعقیب می‌کند. جلال و اسب، فوری متوجه می‌شوند و می‌کوشند از دست گرگ‌ها فرار کنند و زندگی خود را نجات دهند. این موقعیت، خطرهای طبیعی دیگری را نیز بر سر راه آن‌ها قرار می‌دهد. محور اصلی حوادث، فقر شدیدی است که میان اهالی روستا وجود دارد. در روستا هر عضو خانواده، نقش معینی در زندگی دارد که باید آن را حفظ کند.

دو جایزه برای بایرامی

«کوه مرا صدا زد»، اثر محمدرضا بایرامی، در سوییس دو جایزه دریافت کرد: جایزه «گران بهاترین خرس» و جایزه «مار کبرای آبی».

ایسن کتاب توسط یوتا هیمل رایش (Jutta Himmelreich)، به نام «جلال برای زندگی‌اش تلاش می‌کند»، به زبان آلمانی ترجمه شد و توسط انتشارات ناگل و کیمخه (Verlao Nagel und kimche) انتشار یافته است.

***

«کوه مرا صدا زد»، داستان نوجوانی است به نام جلال که با خانواده‌اش در کوه‌های سبلان

جلال، مسئول گوسفندهاست. او باید آن‌ها را صبح‌ها به چرا ببرد و عصرها دوباره به موقع به خانه برگرداند. حتی یک اشتباه کوچک هم معمولاً پیامدهای بدی در بردارد. برای ما مردم اروپا بسیاری از امکانات، مانند مدرسه و پزشک، دیدهی به نظر می‌رسد. اما مردمی که در روستاهای سیلان زندگی می‌کنند، مجبورند برای به دست آوردن آن، به شدت مبارزه کنند. تعطیلات کمابیش هیچ وقت وجود ندارد. مردم فقط باید کار کنند، وگرنه نمی‌توانند به زندگی ادامه دهند.^(۱)

رگینا نوکه بایر

جایزه «گران بهاترین خرس» ۲۰۰۱، به یک نویسنده کتاب کودکان ایرانی داده شد.

کتاب «کوه مرا صدا زد»، اثر نویسنده ایرانی، محمدرضا بایرامی، از سوی هیأت داوران کلاس چهارم مدرسه «هازن لِن» (Hasenlehn)، در «ترو بشاخن» (Trubschachen)، به عنوان کتاب برگزیده انتخاب شد.

به این ترتیب، محمدرضا بایرامی، جایزه ۱۰۰۰ فرانکی سال ۲۰۰۱ «گران بهاترین خرس» را دریافت کرد. این جایزه، هر ساله از سوی «معلمان شهر برن (LEBE) و به وسیله «کمیسون کتاب برای کودکان و نوجوانان برن» (BJK) اهدا می‌شود. هم‌چنین، «یونا هیمل رایس»، مترجم کتاب، به عنوان مترجم برگزیده انتخاب شد و از «هلنه شبر» (Helene schär)، ناشر سری کتاب‌های «باوناب» (Baobab) نیز قدردانی گردید.

طرح ترویج مطالعه از سوی کمیسیون کتاب برای کودکان و نوجوانان (BJK) کمیسیون کتاب برای کودکان و نوجوانان شهر برن (BJK)، یک گروه کار (پژوهشی) از معلمان شهر برن ((Bern) است که هر سال، در راستای مأموریت خویش، جایزه‌ادی «گران بهاترین خرس»

را به بهترین کتاب اهدا می‌کند. این جایزه، امسال برای ششمین بار اعطا می‌شود و هدف آن، ترویج کتاب در محیط‌های کوچک است. گروه کار، ابتدا پنج عنوان کتاب را به عنوان کتاب‌های برگزیده انتخاب کرد. سپس کتاب‌ها را بین بچه‌های کلاس چهارم مدرسه توزیع کرد تا ظرف شش ماه آن‌ها را بررسی و سرانجام، بهترین کتاب را انتخاب کنند. البته هر سال، پایه کلاس هیأت داوران تغییر می‌کند. مبلغ این جایزه ۱۰۰۰ فرانک برای نویسنده و حدود ۳۳۳ فرانک (در صورتی که کتاب از یک زبان خارجی ترجمه شده باشد) برای مترجم است.

«کمیسون کتاب برای کودکان و نوجوانان شهر برن»، در انتخاب کتاب، هدف‌های گوناگونی را تعقیب می‌کند؛ از جمله بحث و گفت و گو در بین اعضای گروه کار، درباره چگونگی انتخاب کتاب مناسب برای پایه‌های تحصیلی مختلف و آرایه معیارهای دقیق و فراگیر، برای انتخاب یک کتاب خوب کودک و نوجوان.

از آن جا که هر سال، از سوی کمیسیون، پایه تحصیلی کلاس هیأت داوران تغییر می‌کند، دانش‌آموزان دیگر هم می‌توانند عضو هیأت داوران شوند. به این ترتیب، دانش‌آموزان کلاس، به اتفاق مربی خود، در طول نیم سال، با شوق بسیار، پنج کتاب را مورد بررسی قرار دادند. بچه‌ها کتاب‌ها را به دقت خواندند. در بازه آن‌ها گفت‌وگو کردند، به برداشت‌های تازه‌ای دست یافتند و سرانجام، بهترین کتاب را انتخاب کردند.

از طرفی، چون «کمیسون کتاب برای کودکان و نوجوانان»، «گروه کار» و دانش‌آموزان، به تعهد خویش آگاه هستند، تاکنون در دوره‌های مختلف فعالیت خود، در کار انتخاب کتاب بسیار موفق بوده‌اند.

گزارش هیأت داوران جایزه «گران بهاترین خرس» امسال، حاکی از آن است که بچه‌های

تروپشاخن، اثر نویسنده ایرانی را به این دلایل انتخاب کرده‌اند:

«وقتی من کتاب را می‌خواندم، بیشتر وقت‌ها چشم‌هایم را می‌بستم و داستان را در خیالم تصور می‌کردم. این داستان، داستانی واقعی است. چنین داستان‌هایی برای زندگی ما مناسب است.»^(۱)

***

دانش‌آموزان کتاب ایرانی را انتخاب کردند دیوار کلاس با نقاشی‌های متنوع بچه‌ها، از آدم‌ها، اسب‌ها و گرگ‌ها تزیین شده است. آدم‌های نقاشی‌ها اسم‌های خاصی دارند: جلال، حکیم جهانگیر یا مش حیدر، اسم اسب هم قاشق‌قاست. این نقاشی‌ها، داستان کتاب «جلال برای زندگی‌اش تلاش می‌کند»، اثر نویسنده ایرانی، محمدرضا بایرامی را تصویر می‌کنند. بچه‌های کلاس چهارم مدرسه هازن لن، در تروپشاخن، جایزه ادبی «گران بهترین خرس» را در سال ۲۰۰۱، به اثر ایرانی اعطا کرده است.

نقاشی‌ها و مقاله‌های دیواری:

حدود شش ماه، دانش‌آموزان همراه معلم‌شان «رودی ترافر» (Ruedi Traffer)، پنج کتاب را بررسی کردند. آن‌ها کتاب‌ها را خواندند و از روی داستان‌ها نقاشی‌های گوناگون کشیدند و مقاله‌های بسیار نوشتند؛ زیرا باید بهترین اثر را انتخاب می‌کردند. سرانجام، بچه‌ها کتاب نویسنده ایرانی را انتخاب کردند. البته، معلم کلاس - رودی ترافر - اعتراف کرد که «دانش‌آموزان تصمیم گرفته بودند کتاب دیگری را انتخاب کنند»، اما او برای آن‌ها توضیح داد که نویسنده ایرانی، از جایزه (۱۰۰۰ فرانکی) بهتر می‌تواند استفاده کند.

ابتدا پنج اثر را «کمیسسیون کتاب برای کودکان و نوجوانان شهر برن» که یک گروه کار متشکل از معلمان شهر برن است، انتخاب کرد. معیار انتخاب کتاب‌ها عبارت بود از: مناسب بودن کتاب‌ها برای یک پایه تحصیلی، گستردگی موضوع و امکانات

ارزشی و رسانه‌ای گوناگون.

امسال «کمیسسیون کتاب برای کودکان و نوجوانان شهر برن»، بچه‌های کلاس چهارم را در تروپشاخن، به عنوان هیأت داوران برگزید. در حالی که سال گذشته، کلاسی از «اشتفیز بورگ» (Steffisburg)، این کار را به عهده داشت.

از طرفی، چون بچه‌ها نمی‌خواستند از استدلال ترافر، کورکورانه پیروی کنند، دلایل جالبی برای انتخاب نویسنده ایرانی، ارایه دادند. وقتی از آن‌ها پرسیدند: «چه چیز این داستان را بیشتر پسندیدید؟» همه بچه‌ها یک‌صدا گفتند: «کتاب هیجان‌انگیز است.»

یکی از بچه‌ها گفت: «آن را پسندیدم؛ چون داستانی واقعی است.»

سپس دانش‌آموزان، به اتفاق معلم‌شان، گزارشی نوشتند و دلیل تصمیم خود را در آن بیان کردند. دانش‌آموزی نوشته بود: «وقتی کتاب را می‌خواندم، اغلب چشم‌هایم را می‌بستم تا در خیالم داستان را تصور کنم.» دانش‌آموز دیگری گفته بود: «به این دلیل کتاب نویسنده ایرانی را انتخاب کردم که در آن، عمل (قهرمان) واقعی است و نویسنده داستان، کم و بیش آن را تجربه کرده است.»

ترانه‌های ترکی:

مراسم اعطای جایزه، یازدهم ژوئن، در کتابخانه کورن‌هاوس شهر برن (Berner Kornhausbibliothek)، برگزار شد. رودی ترافر، به سبب عدم حضور نویسنده در مراسم، اظهار تأسفک کرد. جایزه محمدرضا بایرامی، در ایران به او اعطا شد. ترافر گفت، او نتوانسته است بلیت هواپیمای سوییس را تهیه کند. با این وصف، دانش‌آموزان کلاس برای اعطای جایزه «گران بهترین خرس»، به این نویسنده خوشحال

بودند. در این مراسم، پس از سخنرانی مختصری، چند ترانه ترکی نیز اجرا شد. ترافر گفت، او دو سال در کشور ترکیه زندگی کرده است. آن جا روابط بین آدمها مانند روابطی است که نویسنده در کتاب خود توصیف کرده است. برای همین، تصمیم گرفته‌اند در برنامه، ترانه‌های ترکی اجرا شود.

گروه کار «کمسیون کتاب برای کودکان و نوجوانان شهر برن»، هدف انتخاب کتاب در ششمین دوره را چنین بیان کرده است: «با اعطای جایزه «گران بهاترین خرس»، کمسیون بر آن است که انگیزه‌های گوناگون را برای فعالیت عملی در زمینه کتاب‌های کودکان و نوجوانان، در مدرسه به وجود آورد.»

ترافر، فایده دیگر این کار را «آموزش بچه‌ها برای مطالعه کتاب» دانست. زیرا قبل از این فعالیت، علاقه دانش‌آموزان کلاس، به مطالعه کاهش یافته بود. بچه‌های مدرسه با این نوع فعالیت‌ها موافق هستند.^(۱)

دومینیک بالمر

جایزه مار کبرا برای بایرامی پُلّی میان فرهنگ‌ها

سازمان‌های توسعه سیاسی (Erklärung von Bern und Terre des hommes) سوئیس، جایزه امسال ادبیات کودکان و نوجوانان خود، یعنی «مارکبرای آبی» را به نویسنده ایرانی، محمدرضا بایرامی و کتابش به نام «جلال برای زندگی‌اش تلاش می‌کند»، اعطا کرد.

این جایزه، از حمایت مالی اداره فدرال برای فرهنگ سوئیس (BAK)، برخوردار است.

پس از یک سال وقفه، با مساعدت مالی اداره فدرال برای فرهنگ، امسال دوباره اعطای جایزه «مارکبرای آبی» از سر گرفته شد. این جایزه، در حوزه فرهنگ‌های بیگانه، به کتابی داده می‌شود که با برداشتی مستقل، کودکان و نوجوانان سرزمین

خویش را به تصویر می‌کشد و به معرفی فرهنگ سرزمین خود می‌پردازد.

در این مراسم، چارلز لیتس مایر (Charles Linsmayer)، منتقد ادبی، در ستایش از اثر محمدرضا بایرامی، با نگاهی گذرا به کتاب زندگی جانوران Brehms Tierleben، به بررسی اثر او پرداخت. او با تحسین ویژگی‌های بارز کتاب و زبان ساده و روان نویسنده، نیروی متعالی و واقعی آن را آشکار ساخت.

محمدرضا بایرامی ۳۶ سال دارد و در منطقه کوهستانی سبلان، یکی از رشته‌کوه‌های دور افتاده آذربایجان ایران، بزرگ شده است. اکنون او به عنوان نویسنده‌ای مستقل، در تهران زندگی می‌کند. کتاب او به نام «جلال برای زندگی‌اش تلاش می‌کند» که جایزه «مارکبرای آبی» را به خود اختصاص داده، داستان پسر نوجوانی است که در کوه‌های سبلان زندگی می‌کند.

داستان، نگاهی به زندگی روزمره اهالی این منطقه فقیر دارد و ماجرای جلال را پس از مرگ پدرش شرح می‌دهد. اعضای هیأت داوران «مارکبرای آبی»، اثر نویسنده ایرانی را به دلیل زبان ساده و روان، صراحت گفتار، غنای لحظه‌های نمایشی و شاعرانه و نیز بیان زندگی روزانه مردم برگزیدند.

نویسنده به شیوه جذاب و مؤثری توانسته است فقر اهالی و روابط میان آن‌ها و سکوت و مناظر محیط کوهستانی را انعکاس دهد. او با واژه‌های دقیق، مناسب و موجز، موفق شده تصویرهای بدیع و فضای جذابی خلق کند و این همه، دلایل انتخاب کتاب او بوده است.

نویسنده، در سخنان تشکرآمیز خود، به مناسبت دریافت جایزه، در باره کتاب دوم این مجموعه سه جلدی گفت، گمان می‌کند در جلد دوم،

۱. منبع: Domink Balmer, Zeitung im Espace Mittelland

در مدرسه هازن لِن، در ترویشاخن، بحث و گفت و گوی گرمی در جریان است:

دانش آموزان، به کمک معلمشان، رودی توافر (چپ)، کتاب «جلال برای زندگی اش تلاش می کند» را به عنوان برنده جایزه ادبی «گران بهترین خرس» انتخاب کرده اند.

هیأت داوران جایزه «گران بهترین خرس» ۲۰۰۱: کلاس چهارم مدرسه هازن لِن در ترویشاخن.

بیش از دو جلد دیگر موفق بوده است. او از این که این کتابها هنوز در کشورش تجدید چاپ نشده، اظهار تأسف کرد.

او به درستی، در اشاره به سخنان لینس مایر، گفت: «به خلاف برداشت دینی لینس مایر (از کتاب)، به هیچ وجه از آن، القای اندیشه دینی برداشت نمی شود. دین در اسلام نیز امری کاهن‌آباد فردی است.»^(۱)

گفتنی است که ترجمه متن فارسی را به آلمانی، «یوتا هیمل رایش». مترجم چیره دست و پر احساس بر عهده داشته است. مبلغ جایزه «مارکبرای آبی» ۴۰۰۰ فرانک است که ۳۰۰۰ فرانک

۱. اصل سخن آقای بابرامی، چنین است: «... نکته دیگری که باید به آن اشاره کنم: نقش مذهب در کتاب‌های من است: بسیاری از حرف‌های آقای لینس مایر، ضمن جالب توجه بودن، برای من تازگی داشت. من گفتم که می‌گویم فردیت خودم را حفظ کنم و به دین هم چنین نگاهی دارم؛ یعنی آن را بیشتر امری شخصی می‌دانم که البته، بازتاب‌های اجتماعی هم دارد یا می‌تواند داشته باشد.»
کتاب ماه کودک و نوجوان - شماره چهارم - سال پنجم - ۳۰ بهمن ۱۳۸۰.

Neue Zürcher Zeitung AG
FEUILLTON ZÜRCH KULTUR

منبع: ۲